

XIX. évfolyam 8-9. szám
2024. augusztus-szeptember

PUSZTADOKTOR MAGAZIN

a Madárkórház Alapítvány lapja

A tartalomról

Gólyarekord
Fecskekatasztrófa
Kanalasgém és batla
Sziki túrák

Hívj, hogy repülhessen!

13600/17

ADJUKÖSSZE.HU Támogatás mértéke:

500 Ft/hívás vagy sms

A gyerekek szíve, lelke, keze munkája

„Nem minden napi adománygyűjtés a madárkórházban. A hosszú hétvége során, buzgó kisasszonyaink kis keze által készített támogatói kártyák megvásárlásával támogathatjátok a lábadozó beteg madarak gyógyítását! Egy kártya 200 forint! Gyertek, és válogassatok a kártyák közül! (Amire pedig büszkék vagyunk: mind a kezdeményezés, mind az ötlet, mind a kivitelezés a két kishölgy önálló projektje a madarakért.)”

Ennek a kísérőszövegnek a társaságában jelent meg bejegyzés az augusztus 20-i hétvégén a madárkórház facebook oldalán. Sokan jelezték vissza, mennyire meghatározó volt a gyerekek kezdeményezése. Többen a helyi lakosok, barátok, ismerősök közül csak ezért jöttek el aznap, hogy a lányoknak személyesen adják át az adományokat, gyakran többet is, mint amennyire ők „beárazták” a munkájukat. Mindenkinek köszönjük, hogy támogatta a lányok kezdeményezését!

Aki engem személyesen ismer, sejtheti, hogy ezeket a sorokat is könnybe lábadt szemmel írom. De talán ez nem meglepő, nem én vagyok az egyetlen, akit a gyerekekben levő nagybetűs JÓSÁG így meghatároz. A humánus ilyen korai megnyilvánulása, a felelősségteljes gondolkodásra utaló magatartás olyan pillanatok ad, ami elkíséri az embert hosszan, akár egész életén át. A két lány itt él, itt nő föl, így nyilvánvalóan ismerős számukra mindez. Hogy adományt kérünk, hogy „azokat a szegény kismadarakat” megmenthessük. Látták már meggyógyulni, elrepülni és elpusztulni is őket.

Ott ültünk Varga Edittel, Konyhás Pistával, Déri Balázssal, a vendégekkel, amikor a kézműveskedés egyszer csak megváltozott. „Mi lenne, ha a dicsért rajzokat árusítanánk, és akkor mi is segíthetnénk a kórháznak?” Minden felnőtt támogatta az ötletet, Edit volt a fő katalizátor az eszközök biztosításával, amit a Természet Iskolája programhoz hozott, de azt ekkor még nem tudtuk, mivé fejlődik a folyamat. Pedig hány ilyen példát láttunk már... Így alakulnak ki a közösségi tánc, a flash

mob előadások, így születnek egyéni fogadalmakból adományozási akciók, és lám, nem kell ahhoz nagy tapasztalat, elég 8-9 évesnek lenni, hogy megértsük, a ráfordított munka megtérül, a befektetett energia beváltható valamilyen jó cselekedetre. A lányok, Déri Lilla és Konyhás Mira mellett Mira öccse, Ábel is serénykedett. Ő nem rajzolt, nyomdával színesítette az alkotásokat, és kisebb gyerek lévén idővel a lelkesedése is alább hagyott. Nem úgy a lányoké.

Rengeteg kis kártyát rajzoltak, vágtak ki papírból, Mira, akit már sebesített meg papír, le is kerekítette a szélüket, nehogy egy kisgyerek belekapjon. Korukhoz képest komoly fajismerettel rendelkeznek, a nagykovács, daru mellett felbukkant a jégmadár, de még a hucul ló is. Készítettek plakátot, amire leírták a folyamatot, aztán Berényi Tündével, a madárkórház egyik dolgozójával, aki a vendégek elirányításában segédkezett, hosszú órákon keresztül álltak a bejáratnál, mondogatták, ajánlgatták a támogató kártyákat.

Több, mint 13 ezer forintot gyűjtöttek össze, a kártyákat 200 forintért adták. Több, mint 60 rajzot készítettek együtt. Ekkora gyerekektől ez komoly munka. De tudom azt is, nem csak ők képesek ilyesmire. Sok más gyerek is a világ minden táján. Büszkék vagyunk rájuk. Büszke vagyok rájuk. Egyikük az én lányom.

Veres Hajnalka

A címlapon: Ünnepi gólyaengedés (Fotó: Mihó László)

Impresszum: Kiadja: Madárkórház Alapítvány • Felelős kiadó: Dr. Déri János

Cím: 4071 Hortobágy, Petőfi tér 6. • E-mail: madarkorhaz@gmail.com • Tel.: +36 (30) 9435-494; +36 (30) 535-6484

Szerkesztők: Dr. Déri János, Konyhás István, Veres Hajnalka • Tördelés: TerepSzemle Stúdió • ISSN 1788-456X

Megtalálható országszerte állatorvosi rendelőkben, állatkertekben, kisállatkereskedésekben, állati áruházakban, megyei könyvtárakban, AUCHAN és TESCO áruházakban, Alfazoo üzletekben és a budapesti METRO szerelvényeken.

Fecskekatasztrófa

Balra molnárfecskek a Gádorosi mentőállomáson, jobbra legyengült füstifecske a hortobágyi Madárkórházban

Szeptember közepén egy hétente megrendezésre kerülő nemzetközi rétisas konferencián vettem részt, Horvátországban voltam egy hétig. Két napig csak telefonáltam. Az első nap felhívott régi madármentő önkéntesünk és támogatónk, *Kasza Edit*, hogy a Balatonnál Alsóörsön sok füstifecske fekszik a 71 főút mentén. Hideg volt és eső, már két napja. A fecskék nem tudtak táplálkozni, mert kizárólag repülő hártványászárnyú rovarokat esznek, melyeket a levegőben repülve kapnak el. Lett volna bőven, hiszen azért jelentek meg nagy tömegben a Balatonnál, mert az árvaszűnyogok hetek óta rajzottak, ellepve a víz fel-

színét és a nádasat, de az esőben nem repülnek. Ha nincs repülő rovar, a fecske nem eszik. A fecske pedig két napig bírja evés nélkül. Utána sakk-matt. Ha lemegy a normál 18-22 grammos vonulási testtömege 16 gramm alá, akkor menteni kell, 12 gramm alatt már nem hozható vissza. Ezek közül a később hozzánk is került mentett egyedek 8-10 grammosak voltak.

Megbeszéltük, hogy nézzen körül másfele is, hogy nem egy helyi időjárási csapdáról van-e szó, de a környéken mindenhol és az északi parton Vonyarcvashegyig fecskék százai-ezrei ültek az úton, vagy az út mentén, sokakat már elütöttek az autók. Felhívtam Bende Szabolcsot, a fenékpusztai mentőállomás vezetőjét, együttműködő partnerünket, madármentő képzéseinken

fecske specialistaként előadó oktatónk, aki a 2008-as és 2013-as hasonló időszakban 800 fecskét vésszeltetett át, és engedett szabadon jó kondícióban, hogy náluk mi a helyzet. Mint kiderült, a Kis-Balaton és a Keszthelyi öböl térségében radarképen is látható 2,5-3 milliós fecskefelhőt ejtett fogságba az időjárás. Egy országnyi fecske a gyűrűzési megkerülések szerint, mind a Kárpát-medencéből. Akkor még nem gondoltuk, hogy ezek 95 %-a elpusztul... A fecskék a nádasban bújtak meg, ott próbáltak táplálkozni, de ezrével voltak a strandokon, nyitott épületekben, vagy azok falain. Megbeszéltük, hogy egy akciócsoportot szervezünk a fecskék mentésére, amivel Kasza Editet bíztam meg. A következőkben olvassák el a történetét!

Szeptember 14-én délelőtt férjemmel Budapestről Alsóörsre utaztunk a nyaralóba pihenni egy napot. A pihenésből egy elkeseredett versenyfutás lett az idővel. Megérkezve Alsóörsre nagyon furcsa jelenséget tapasztaltunk, rengeteg fecske rajban, közvetlenül az úttest felett repült, le-leülve pihenni arra. Tudtam, hogy rossz idő lesz, és kezdtem ráébredni – látva a sok fecskét, – hogy baj van. A pihenést azonnal egy mentési akcióvá alakítottam. Elindultam a 71-es úton Keszthely felé. Tihanyig jutottam, ahol szintén egy nagyobb rajjal találkoztam. Megálltam és láthatósági mellényben próbáltam lassítani a forgalmat a jelenlétemmel.

Közben fotókat és videót is készítettem az állapotokról és kivettem a Facebook közösségi oldalra egy segítségkérő posztot. Továbbhaladtam, és Balatonakali magasságában ismét meg kellett állnom egy újabb fecskeraj védelmét próbálni biztosítani forgalomlassítással. Elkéseredve láttam a főút mellett a rengeteg elhullott kis fecskét, melyeket az autók ütöttek el. Az időjárást figyelve nem volt kérdés, hogy 15-én reggel ismét indulok a Balatonra fecskét menteni. Ekkor már sok-sok civil jelentkezett a segítségkérő felhívásomra, és körvonalázódott, hogy milyen formában szükséges a segítség. Egyrészt forgalomlassítással (ehhez figyelemfelhívó tábla készítéssel), másrészt a strandokon és part menti területeken nagyobb számban összegyűlt és legyengült egyedek mentésével, illetve lisztkukac táplálék eljuttatásával azon helyekre, ahol magánszemélyek, mentőhelyek próbálnak segíteni a kimerült, éhező állatokon. Eljutottam Badacsonyra is a strandra, ahol rettenetes állapotokat tapasztaltam, százas nagyságrendű elhullott kis fecskéket láttam. És civil fiatalokat, akik a még életben levő, legyengült, éhező egyedeket etették. Vonyarcvashegyre a hajó kikötőbe is vittem lisztkukacot egy civil kérésére, ahol szintén száz körüli elhullott egyedeket láttam. Ezen a helyszínen kipróbáltam a növényzet megrázását, ami kiváló módszernek tűnt, egész raj követett, ahogy a szomorú fűzokről felreppenő rovarokat kapkodták. Hétfőn, 16-án, mivel az időjárás nem javult, ismét indultam a Balatonra. Még felkészültebben, több lassításra felhívó táblával, több lisztkukaccal. Útközben megszámlálhatatlan segítségkérő telefonnal, részemről segítségkéréssel a hatóságok, hivatalos szervek felé. Útközben több lassító táblát kihelyeztem, lisztkukacot a szükséges helyekre elvittem, (többek között Balatonszepezdre egy kastélyba, ahol több száz fecske húzódott be védelmet keresve), civilektől fecskéket mentőhelyre szállításra átvettem (kb. 20 egyed), amit a Keszthelyi mentőhelyre juttattam el. Katastrofális állapotokat tapasztaltam utam során, több száz elhullott egyedeket láttam, de azt gondolom, hogy közvetett munkámmal (forgalomlassítás, lisztkukac táplálék eljuttatás, legyengült egyedek átvétele és mentőhelyre juttatása) több száz egyed felerősítésében és életben maradásában tudtam segítséget nyújtani. *Kasza Edit*

A több ezer ember által mentett fecskék Fonyódra, Fenékpusztára, Keszthelyre, Veszprémbe, Székesfehérvárra, részben Budapestre, és még sok helyre, így hozzánk is kerültek. A fenékpusztai mentőállomásra érkezett mintegy 700 fecskét a Balatonfelvidéki Nemzeti Park

Igazgatóság a jelen lévő önkéntes fecskementők tiltakozása és felháborodása ellenére ellátás nélkül elkobozta és a Székesfehérvár-sóstói mentőállomásra szállította, ahova az összesen beszállított 1800 fecske közül a fele nem érkezett meg élve, és mintegy 250-et engedtek szaba-

don. (Forrás: Facebook fecske mentő csoport) Madarakat gyógyítunk, hogy visszaadjuk a természetnek azt, ami a természeté. Mert mi vittük el, emberek. Ezt viszont nem az ember csinálta, hanem az időjárás. Vagy azt is mi csináltuk?

Dr. Déri János

Gólyarekord

Augusztusban 90 gólyát engedünk szabadon. Ez a korábbi évekhez és más mentőhelyeken gyógyult és elengedett gólyák tekintetében is rekord! Tudomásunk szerint ennyi gólyát mentőhelyek sem országosan, sem európai viszonylatban nem engedtek szabadon egy év alatt sem. Minden év március 15-én és augusztus 20-án engedjük el a nálunk gyógyuló gólyák jelentős részét, mert ezek az időpontok az utolsó alkalmak, amikor a természeti viszonyok a legkedvezőbbek erre. De engedünk év közben is folyamatosan, amikor alkalmasak rá.

Akkor alkalmasak, ha mind fizikailag, mind mentálisan tökéletesek, és megtanulták elkerülni az elektromos vezetékeket, a

vadászokat, az autókat és az embe-
reket. Egymással, a náluk gyengébb
ragadozókkal, vagy veszélyesen
szuronyozó gémfélékkel, és az erő-
sebb darvakkal, sasokkal való szoci-
alizálódást, konfliktus kezelést is
megkell tanulják. Erre a túlélő és
a vadító, valamint a sasrópdében
gyakorlatoztattuk őket. Addig,
amíg mindegyik kiválasztott meg-
tanulta a leckét. Amelyik nem, az
maradt.

Az év során beérkezett 222 gólya közül 92-t engedünk szabadon, 32 gólya elhullott, 98 lábadozik, melyekkel és a régebben itt levőkkel együtt összesen mintegy 200 gólyánk van. A korábban, március 15-én a tavalyi itt maradtak közül elengedett 24 gólyával együtt

összesen 116 gólyának adtuk vissza a szabadságát.

A most itt maradtak, és a későbbiekben beérkező gólyák közül a tartósan sérültek életük végéig itt maradnak a Madárparkban, a lábadozók közül pedig majd tavasszal engedjük el azokat, amelyek alkalmasak lesznek rá. Az augusztus 20-i ünnepkörben napi 17-33 gólyát, összesen a négy nap alatt 88-at engedtek el azok, akik eljöttek és vállalkoztak rá, életre szóló, felemelő élményt szerezve maguknak, és azoknak is, akik itt voltak és nézték, azoknak is, akik nem voltak itt, de képeken, videón láthatták, és nekünk is, akik megoldoztunk érte.

Dr. Déri János

Kanalasgém a madárkórházban

A kanalasgém nevét hosszú, kanálszerűen kiszélesedő csőréről kapta. A gólyákhoz hasonlóan nyújtott nyakkal repül (a gémekek ugyanezt behúzott nyakkal teszik). Szárnyfesztávolsága átlagosan 115 és 130 cm közötti, tömege 1,1 és 1,9 kg közötti. Tollazata fehér, a fiatalok csőre egyszínű, barnás. Mire ivaréretté válnak, csőrük

átszíneződik, fekete-szürkésen márványozottá válik, míg a „kanalukon” változó kiterjedésű narancsszínű mintázat alakul ki. Az öreg kanalasgémek tarkójáról nászidőszakban tollbóbbita nyúlik hátra, és begyükön egy narancssárgás szalag húzódik keresztbe. Torkuk csupasz, sárga és narancssárga színekben pompázik. Magyarországon a fészkelő-állomány nagy része az Alföld vizes élőhelyein koncentrálódik, jellemzően nádasban fészkel, de fákon, bokrokon is költ. Hazánban ingadozó a fészkelőállomány nagysága, felmérések szerint nagyjából 600-1100 párta tehető. Költőhelyein derékig érő vízborítás szükséges, ez a vízmélység már megakadályozza a ragadozó emlősöket, köztük a vaddisznókat, hogy a tojásos, vagy a fiókás fészkeket megközelítsék és elpusztítsák. Más telepeseen költő fajokkal vegyes kolóniát is alkothatnak. Átlagos fészkealjja 3-4 tojásból áll. A fiókák négyhetes korukig a fészkekben maradnak. Kitollasodás után a telep körül mászkálnak, és óvodákat alkothatnak. Kéthónapos korukban röpképesé válnak, ezt követően szüleikkel együtt kóborolnak, az öregek a kóborlás alatt is etetik fiókáikat. Az ivarérettséget négyéves korukban érik el, az első fészkelésig élőhely választásukat legfőképp a táplálék bősége határozza meg. A kanalasgémek a telet jellemzően a Földközi-tenger vidékén töltik. Legfontosabb telelőterülete Tunéziában és Líbiában, a Gabesi-öbölben található. Itt az apálykor a visszamaradó tócsák, sekély vizek kitűnő táplálkozási lehetőséget nyújtanak a faj számára. Kis számban a Szaharán túli területekre is eljutnak, míg egyes fiatal madarak a Kárpát-medencében kísérelnek meg áttelelni. A sekély vizű élőhelyek megléte teljes életciklusa alatt kiemelten fontos a faj számára, hiszen mind fészkelése, mind táplálkozása ehhez kapcsolódik. Zsákmánya elsősorban halakból, ebihalakból és békákból áll, de más kétélűeket (pl. gőtéket), illetve vízirovarokat és azok lárváit, piócákat és rákokat is fogyaszt. A sekély vízben gyalogolva keresi táplálékát csőrével kaszáló mozdulatokat végezve. Azon fajok egyre bővülő listáját gyarapítja, melyeket hazánkban (messziről is látható) színes gyűrűvel jelölnek meg a vonulás-kutatás megkönnyítése érdekében. A madárkórházba ősz elején került be, a kezelése azóta tart. *Felhasznált forrás: mme.hu*

Érdekesség

A legidősebb gyűrűvel ellátott, észlelt madár több mint húszéves volt, a legtávolabbi megfigyelése pedig Magyarországtól mintegy 5133 kilométerre, **Szenegálban** történt. Kóborlásuk alatt egy-egy kedvező területen akár 1700 példány is összeverődhet egy csapatba. Herman Ottó leírásaiból tudjuk, hogy a **pákászok** egykor valóban készítettek kanalat a csőréből. **Fokozottan védett**, eszmei értéke 500 ezer forint.

Nyárutó, őszelő

A Flóra-könyvesbolt ajándéka

A Fertő-tó környékéről érkezett látogatóba a Flóra Könyvesbolt működtetője. Élményeit a könyvesbolt olvasóközönségéhez is eljuttatta:

„Körülbelül 2 hete családommal a Hortobágyon jártunk és többek között meglátogattuk a Hortobágyi Madárpark - Madárkórház Alapítványt is. Számunkra óriási élmény volt testközelből látni az alapítvány munkáját, a sok szorgos önkéntest, akik sürögtek-forogtak, hogy segítsenek a befogott, különböző sérüléseket szenvedett madarakon. A gólyákat, a gyógyulásuk után szabadon engedik meghatározott időpontokban, melyet Te is figyelemmel tudsz kísérni, valamint Facebook oldalukon a szabadon engedésekről képeket, videókat is találsz. Mi úgy döntöttünk, hogy a két könyvvásáron összegyűjtött bevételt, 80.000 forintot, most nekik ajánljuk fel. Ha lehetőségetek van, mindenképpen Ti is látogassatok el hozzájuk!”

Köszönjük a látogatást és a nagylelkű támogatást is! Olvasóinknak ajánljuk, tekintsék meg ők is a facebook oldalon is megtalálható könyvesboltot, egy nagyon szimpatikus kezdeményezésre találnak majd.

Batla

Az íbiszfélék családjába tartozó madarat jellegzetes hosszú, görbülő csőre és sötét barnás színe miatt nehéz téveszteni más hazánkban előforduló fajokkal. Az 1920-as években közel ezer pár költött a Kis-Balatonon, azóta csak ritka fészkelő, főleg a Hortobágy térségében. A nálunk fészkelő néhány pár vegyes gémtelepeken, védett területen költ. Vonuló madár, a telet Afrikában tölti. Nálunk április és szeptember közt figyelhető meg leginkább. Kozmopolita faj, Euráziában, Afrikában, Ausztráliában és Amerikában is él. Nagy telepei hozzánk legközelebb a Duna-deltában található. Nálunk főleg nádban lévő vegyes gémtelepekhez csatlakozik, ahol nádszálakból építi fészket. Fészkelalja általában 4 tojásból áll, a fiókák 21 nap alatt kelnek ki. A fiókák másfél hónapos korukban válnak röpképesé. Főleg zsombékosokban vadászik, szereti, ha táplálkozás közben a növényzet takarásában maradhat.

Férgeket, puhatestűeket, ízeltlábúakat és kétélűeket fogyaszt, fiókait is ezzel eteti. Magyarországon ritka fészkelő. Hazai fészkelő állományát legfeljebb 112 párra teszik. Az MME adatbázisa szerint a hazánkban költő batlák közül a legtávolabbi észlelés Egyiptomból származik, tőlünk mintegy 2784 kilométerre. Az eddigi legidősebb, gyűrűvel ellátott, Ukrajnában észlelt madár életkora 9 év volt. Hazánkban a fokozottan védett fajok közé tartozik, természetvédelmi értéke 250 ezer forint. Szárnyfesztávolsága 80-95 centiméter közé esik, tömege mindössze 50-70 dkg. A madárkórházba ősz elején bekerült madár kezelése folyamatban van.

Szeptember, az áramütött vörös vércsék hava

A vörös vércsék vonulásuk alatt sajnos sokszor szenvednek áramütést. Ez az egyik oka annak, hogy sokuk bekerül a madárkórházba, mert az emberi tevékenységekhez közel történik a baj. A madárkórházban sajnos sok olyan páciens ragad, amik aztán nem bocsáthatók szabadon, mivel az egészségüket is csak részben kapják újra vissza. Számukra igyekszünk megfelelő életminőséget biztosítani.

Szíki Túrák

Déri Balázs: 30/68-68-635

Daruvonulás a Hortobágyon

Hortobágy legszemetgyönyörködtetőbb őszi látványossága a Daruvonulás. Október elejétől november közepéig itt pihennek meg az Észak-Európában „nyaraló” darvak, Afrikába vezető útjuk során. Mintegy 250 ezer egyed fordul meg a térségben, melyek éjjelre 25-30 ezresével gyűlnek össze a megszokott pihenőhelyeken. Esti behúzáskor páratlan látványt nyújtanak a naplementében gyönyörködők számára.

Legyen részese Ön is e felejthetetlen élménynek!

Vegyen részt egy exkluzív, családi hangulatú túrán a darvak nyomában! Töltse el egy délutánt e csodálatos teremtmények társaságában, figyelje meg őket táplálkozás közben, gyülekezéskor valamint éjszakázáshoz készülődve! Terepjáróink és szakvezetőnk segítségével az elérhető legközelebb kerülhet e páratlan csodához.

Túra típusa: terepjárós + gyalog

Túra tartalma: Táplálkozó darvak megfigyelése a tarlókon, majd az éjszakázó helyre való behúzás megtekintése.

Amit mi biztosítunk: Gépjármű, szakvezető, spektív, kézi távcsövek.

Amiről mindenki maga gondoskodik: Időjárásnak megfelelő öltözet.

Indulás/érkezés időpontja: 14:00/sötétedés

Indulás/találkozó helyszíne: Hortobágyi Madárpark, 4071 Hortobágy, Petőfi tér 6. (A vásártér mellett)

Áraink:

36.000 Ft/terepjáró

2 fő esetén	3 fő esetén	4 fő esetén	5 fő esetén	6 fő esetén
18.000 Ft/fő	12.000 Ft/fő	9.000Ft/fő	7.200 Ft/fő	6.000 Ft/fő

A túrán való részvételhez előzetes, telefonos egyeztetés szükséges!

További információ és jelentkezés:

Déri Balázs, +3630/68-68-635, pusztadoktor@gmail.com

Szíki Túrák

Déri Balázs

30/68-68-635

pusztadoktor@gmail.com

www.madarpark.hu

